

OILAVIY MUNOSABATLARDA YUZAGA KELADIGAN NIZOLAR VA ULARNING SHAXS RUHIYATIGA TA'SIRI

Shahrisabaz davlat pedagogika instituti

Psixologiya yo'nalishi I-bosqich magistranti

Azamatova Shahloxon Zokir qizi

e-mail:shahloxon0920@gmail.com

Ilmiy rahbar: Shahrisabz davlat pedagogika instituti

Psixologiya bo'yicha falsafa fanlari doktori (PhD)

Oymatova Dilorom Ruzimurotovna

Annotatsiya: Ushbu maqolada oilaviy munosabatlarda yuzaga keladigan nizolarning asosiy sabablari hamda ularning shaxs ruhiy holatiga ta'siri tahlil qilinadi. Oiladagi muloqotdagi kamchiliklar, moliyaviy muammolar, farzand tarbiyasiga oid qarashlarning mos kelmasligi, ish va oilaviy hayot o'rtasidagi muvozanatning buzilishi, shuningdek, qaynona-qaynota bilan munosabatlar oilaviy kelishmovchiliklarning muhim omillari sifatida ko'rib chiqiladi. Maqolada oilaviy nizolarni oldini olish va bartaraf etishda ochiq muloqot, o'zaro hurmat, ruhiy qo'llab-quvvatlash va hamkorlikning ahamiyati yoritiladi.

Kalit so'zlar: oila, oilaviy munosabatlar, oilaviy nizolar, psixologik bosim, ruhiy zo'riqish, muloqot, farzand tarbiyasi, ijtimoiy muhit.

Annotation: This article analyzes the main causes of conflicts in family relationships and their impact on individuals' mental well-being. It examines communication deficiencies within the family, financial problems, differences in views on child-rearing, imbalance between work and family life, as well as relationships with in-laws as significant factors contributing to family disagreements. The article highlights the importance of open communication,

mutual respect, emotional support, and cooperation in preventing and resolving family conflicts.

Keywords: family, family relationships, family conflicts, psychological pressure, mental stress, communication, child-rearing, social environment.

Oila jamiyatning asosiy ijtimoiy tayanchi bo'lib, unda shaxsning axloqiy, ruhiy va ijtimoiy fazilatlari shakllanadi. Xalqimiz an'analarida oila muqaddas dargoh sifatida e'zozlanib, nikoh mustahkam va mas'uliyatli rishta deb qaraladi. Shu bois oilaning barqarorligini ta'minlash nafaqat er-xotinning, balki ota-onalar, qarindoshlar va jamiyatning ham muhim vazifasi hisoblanadi.

Inson ruhiyati murakkab va nozik tizim bo'lib, oilaviy muhitda yuzaga keladigan turli ziddiyatlar uning ruhiy holatiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Oiladagi kelishmovchiliklar psixologik bosimni kuchaytirib, ruhiy zo'riqish, tushkunlik va asabiylik holatlarining yuzaga kelishiga sabab bo'lishi mumkin. Shu sababli oilaviy nizolarning kelib chiqish omillarini aniqlash va ularni bartaraf etish yo'llarini o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

Oilaviy nizolarning eng asosiy sabablaridan biri muloqotdagi kamchiliklardir. Oila a'zolari o'z fikr va his-tuyg'ularini ochiq ifoda eta olmaganda yoki bir-birini yetarlicha tinglamaganda tushunmovchiliklar paydo bo'ladi. Bahs jarayonida tajovuzkorlik yoki befarqlikning ustun kelishi munosabatlarning sovuqlashishiga olib keladi va o'zaro ishonchni susaytiradi.

Moliyaviy muammolar ham oilaviy nizolarning keng tarqalgan omillaridan biri hisoblanadi. Oilaviy budjetni noto'g'ri rejalashtirish, daromad va xarajatlar borasidagi kelishmovchiliklar hamda qarzдорlik masalalari er-xotin o'rtasidagi ziddiyatlarni kuchaytiradi. Moliyaviy barqarorlikning yetishmasligi oilada psixologik bosimni oshirib, ruhiy muvozanatning buzilishiga olib keladi.

Farzand tarbiyasi bilan bog‘liq qarashlarning turlicha bo‘lishi ham oilaviy kelishmovchiliklarga sabab bo‘lishi mumkin. Tarbiya uslublarining mos kelmasligi, bolaga nisbatan haddan tashqari qattiq yoki ortiqcha yumshoq munosabat, shuningdek qarindoshlarning tarbiya jarayoniga ortiqcha aralashuvi oiladagi munosabatlarga salbiy ta’sir ko‘rsatadi. Bunday holatlar bolaning ruhiy rivojiga ham salbiy ta’sir etadi.

Zamonaviy hayot sharoitida ish faoliyati va oilaviy hayot o‘rtasidagi muvozanatning buzilishi ham dolzarb muammolardan biridir. Ish bilan haddan tashqari band bo‘lish oila a’zolari o‘rtasidagi muloqotning kamayishiga, o‘zaro yaqinlikning susayishiga olib keladi. Natijada, oilaviy munosabatlarda sovuqlik va tushunmovchiliklar yuzaga keladi.

Shuningdek, oilada ruhiy va hissiy qo‘llab-quvvatlashning yetishmasligi ham nizolarning kuchayishiga sabab bo‘ladi. Oila a’zolari bir-biriga yetarlicha mehr va e’tibor ko‘rsatmaganda, ruhiy yakkalanish va tushkunlik holatlari paydo bo‘ladi. Turmush o‘rtoqlarning bir-birining hissiy ehtiyojlarini inobatga olmasligi oilaviy munosabatlarning zaiflashishiga olib keladi.

Qaynona-qaynота bilan bog‘liq munosabatlar ham ko‘plab oilalarda ziddiyatli masala hisoblanadi. Katta avlodning yosh oilaning ichki hayotiga ortiqcha aralashuvi oilaviy mustaqillikning buzilishiga va kelishmovchiliklarning kuchayishiga sabab bo‘ladi. Bunday vaziyatlarda o‘zaro hurmat va aniq chegaralarning belgilanishi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, oilaviy munosabatlarda nizolar tabiiy va ko‘p uchraydigan holat bo‘lsa-da, ularning shaxs ruhiyatiga ta’siri katta va sezilarli bo‘ladi. Oila a’zolari o‘rtasidagi muloqotdagi kamchiliklar, moliyaviy muammolar, farzand tarbiyasiga oid qarashlarning farqliligi, ish va oilaviy hayot o‘rtasidagi muvozanatning buzilishi hamda qaynona-qaynота bilan munosabatlardagi ziddiyatlar oilaviy kelishmovchiliklarning asosiy sabablariga kiradi. Bunday nizolar

ruhiy zo‘riqish, tushkunlik, asabiylik va o‘zaro ishonchning susayishiga olib kelishi mumkin. Shu bois, oiladagi muammolarni o‘z vaqtida aniqlash va bartaraf etish muhimdir. Oilaviy barqarorlikni saqlashda ochiq muloqot, o‘zaro hurmat, mehr-muhabbat va ruhiy qo‘llab-quvvatlash asosiy omillar hisoblanadi. Bundan tashqari, nizolarni kamaytirish uchun oilaviy maslahatlar, qarorlarni birgalikda qabul qilish va har bir a‘zoning hissiy ehtiyojini inobatga olish zarur. Shunday qilib, sog‘lom va mustahkam oila nafaqat shaxsning ruhiy salomatligini ta‘minlaydi, balki jamiyatning ijtimoiy barqarorligiga ham hissa qo‘shadi. Oiladagi har bir a‘zo o‘zaro hurmat va muloqotga asoslangan munosabatlarni shakllantirsagina, nizolarni minimallashtirish va ruhiy muvozanatni saqlash mumkin bo‘ladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

- 1.Xalq og‘zaki ijodi. Oila va nikoh haqida xalq og‘zaki an‘analari. Toshkent: Fan, 2010. 120 b.
- 2.Gottman J. The Seven Principles for Making Marriage Work. New York, NY: Crown Publishers, 1999. 250 p.
- 3.Satir V. Conjoint Family Therapy. Palo Alto, CA: Science and Behavior Books, 1983. 280 p.
- 4.Minuchin S. Families and Family Therapy. Cambridge, MA: Harvard University Press, 1974. 412 p.
- 5.Erikson E. H. Identity: Youth and Crisis. New York, NY: Norton, 1968. 278 p.
- 6.Karimova L. Oilaviy nizolar va ularni bartaraf etish yo‘llari // O‘zbekiston Psixologiya Jurnal. – 2015. – №2(14). – B. 45–53.
- 7.Mirzaeva D. Farzand tarbiyasi va oilaviy muvozanat. Toshkent: O‘zbekiston Pedagogika Instituti Nashriyoti, 2018. 98 b.